

Eesti = ma rahwa 178.

K a l e n d e r,

ehk

T ä h t = r a m a t

I 8 I 9

aasta peäle, parrast meie

Jesanda Jesuse Kristuse
sündimist.

T a l l i n n a s
trükkitud, Gresseli kirjadega.

Päärast medde kalli Jeesuse Kristusse	
sündimist, ou tännawo se aasta	1819
Päärast ma-ilma lomist	5768
Päärast Luterusse õige usso üleswõtmist	303
Päärast wanna katko	162
Päärast sedda, kui wäggi Pranburgi läks	141
Päärast sedda, kui Toompä pölland	135
Päärast sedda sure nälja hakkatust	124
Päärast teist katko	109
Päärast meie sure armolisse Keisri Herra	
ALEXANDRE PAWLO:	
WJSECHJ sündimist	42
Päärast sedda, kui ta hakkas wallitsema	18

Joulo ja Wasila rüwa wahhel on:
8 nädalat.

Der Druck wird erlaubt.
E. W. Moriz, Censor.
Dorpat, d. 9. October 1818.

Märkide selletamine.

- Moore = fu.
- Essimenne werend.
- Täis = fu.
- Wiinne werend.
- † Hea adert lasta.
- ⊗ Hea kuppõ lasta.
- ⋯ Hea arstimisse = rohto wõtta.
- ✕ Hea külwada ning istutada.
- ♠ Hea lapsi wõrutada.
- ✕ Sedda, mis pitkajaste peab lastama.
- ↘ Hea puid raiuda hõne tarwis.
- ┐ Ahjo tarwis.
- p. pärrast.
- p. l. pärrast lounat.
- e. l. enne lounat.
- P. Pühha.

Januaris.

Neäri - ku.

Kristusse ümberleikamisest. Luf. 2, 21.

1	Keisnädal	Neäri P. Aita Jummal!	
2	Neljaspäät	Abel, Ser	
3	Rede	Enok	Lumme
4	Loupäät	Metusala	saddo

Targad Hommigo maalt. Matt. 2, 13.

5	Pühhap.	P. pärrast Neäri.	ja
6	Esmaasp.	3 Kuninga P.	wähhä
7	Teisip.	Julianus	☿ 11, e. l.
8	Keisnädal	Erart	külma.
9	Neljasp.	Peatus	
10	Rede	Paawli päät.	Külma
11	Loup.	Ewraim	lähhäb

Jesus 12 aastat wanum. Luf. 2, 41.

12	Pühhap.	1 P. pärr. 3 K. P.	kanger
13	Esmaasp.	Silarius	mafs
14	Teisip.	Weliks	☉ 3, e. l.
15	Keisnädal	Tirik	ja
16	Neljasp.	Kisbregt	☿

Sel kuul on 31 päwa.

17	Rede	Edniise päät.	ilmad
18	Loup.	Alfel	on

Pulmad Kana: liinas. Joh. 2, 1.

19	Pühhap.	2 P. pärr. 3. K. P.	uddar
20	Esmaasp.	Waab. Sebast.	sed.
21	Teisip.	Nero	☿ 3, e. l.
22	Keisnädal	Wintsent	Lumme
23	Neljasp.	Lotta	saesed
24	Rede	Timoteus	☿ ja
25	Loup.	Paawli ümber p.	kaunid

Peäliskust Kapernauma liinas. Matt. 8, 1.

26	Pühhap.	3 P. p. 3 K. P.	külmad
27	Esmaasp.	Kristostom	ilmad.
28	Teisip.	Karel	☉ 8, e. l.
29	Keisnädal	Samuel	Tuulne
30	Neljasp.	Adelgund	ilm ja
31	Rede	An	kange tuisk.

12mal sette ku päwal touseb päite kello pool 9 ning lähhäb loja kello pool 4. Päät on pikk 7 tundi, ja ☿ 17 tundi.

1 Loup. Pirrit 1 7

Wina : mäest. Matt. 20, 1.

2 Pühhap.	9 P. e. Kr. üll. P. Kuinka p.	
3 Esmasp.	Hanno	Heitlikud
4 Teisp.	Beronika	päwad.
5 Keskäddal	Agata	10, p. 1.
6 Neljasp.	Tio	+
7 Rede	Rikart	Tuulsed
8 Loup.	Käsperdina	ja

Külwi : Mehhest. Luf. 8, 4.

9 Pühhap.	8 P. e. Kr. üll. P.	kulmad
10 Esmasp.	Kolastika	7
11 Teisp.	Edo	ilmad.
12 Keskäddal	Eulalia	1, p. 1.
13 Neljasp.	Prigna	Ilm
14 Rede	Walentin	hakkab
15 Loup.	Wauстина	pehme:

Pimmedast tee : äres. Luf. 18, 31.

16 Pühhap.	Paeto Pühha	ma's
17 Esmasp.	Aleksander	minne:
18 Teisp.	Wassla päaw	ma.
19 Keskäddal	Luhka päaw	10, p. 1.
20 Neljasp.	Egarius	7
21 Rede	Jesaias	Selle
22 Loup.	Peetri päaw	järrele

Kristusse Kiusatusfest. Matt. 4, 1.

23 Pühhap.	1 P. Waastus	kange
24 Esmasp.	Waddise päaw	kulm ja
25 Teisp.	Wiktorius	wahhest
26 Keskäddal	Nestor	lumme:
27 Neljasp.	Leander	saddo.
28 Rede	Iustus	0, e. 1.

16mal selle ku päwal touseb päike kello 7, lähhab
loja kello 5. Päaw on 10, d agga 14 tundi pikk.

1 Loup.	Albina	†
Kananæa naesest. Matt. 15, 21.		
2 Pühhap.	2 P. Vaastus.	Kulmad
3 Esmasp.	Eres	ja
4 Teisp.	Adrian	tuiso:
5 Kesknäddal	Angelus	sed
6 Neljasp.	Kotwrid	ilmad.
7 Nede	Perpetua	6, e. l.
8 Loup.	Siprian	Siis

Sest kes kurratist waewatud. Luf. 11, 14.

9 Pühhap.	3 P. Vaastus. Põri pälw.	
10 Esmasp.	Mifeus	tulle:
11 Teisp.	Konstantin	wad
12 Kesknäddal	Krefor	kallid
13 Neljasp.	Ernestus	sojad
14 Nede	Sakarias	● 1, e. l.
15 Loup.	Longinus	kewwadi:

5000 mehhe sõdumissest. Joann. 6, 1.

16 Pühhap.	4 P. Vaastus.	▲ sed
------------	----------------------	-------

17 Esmasp.	Willeminus	päwad.
18 Teisp.	Kabriel	Pea jälle
19 Kesknäddal	Matrona	kulmad
20 Neljasp.	Pent	ilmad.
21 Nede	Kawael	● 6, p. l.
22 Loup.	Truto	Lu mine

Jesus kiwwidega wiisatud. Joann. 8, 46.

23 Pühhap.	5 P. Vaastus.	faddo
24 Esmasp.	Kasimir	▲ ja
25 Teisp.	Vaast. Mar. pälw.	kulma.
26 Kesknäddal	Immanuel	Seggased
27 Neljasp.	Kustaw	päwad.
28 Nede	Kideon	Wähhä
29 Loup.	Kido	● 3, p. l.

Kristusse süse sõdumissest. Matt. 21, 1.

30 Pühhap.	6 P. Vaastus.	kulma
31 Esmasp.	Tetlaus	ja tuult.

10mal selle ku päwal touseb päike kello 6, lähhäb
10ja kello 6. Pälw on 12, ja 6 12 tundi pitk.

Aprillis.

Jüüri- ehk mahla- ku.

1	Teisip.	Karjassim. pääw.	✓
2	Kesknäddal	Teodorus	Tuisosed
3	Neljasp.	Euur Neljas P.	ja
4	Kede	Euur Kede	wihmased
5	Loup.	Maksim	☉ o, p. l.

Kristusse ülestoumissesf. Mark. 16, 1.

6	Pühhap.	1 Pühha.	ilmad:
7	Esmap.	2 Pühha.	Wahhest
8	Teisip.	3 Pühha.	wihma
9	Kesknäddal	Bogislaus	wahhest
10	Neljasp.	Leo	tuult.
11	Kede	Herman	Wägga
12	Loup.	Julius	☉ 1, p. l.

Kinni: pandud ukfist. Joann. 20, 19.

13	Pühhap.	1 W. p. üll. P.	kallid
14	Esmap.	Künni pääw.	☉
15	Teisip.	Karin	kerwadised
16	Kesknäddal	Hans	pawad.
17	Neljasp.	Rudolw	Kuiwad

Sel kuul on 30 päwa.

18	Kede	Walerian	selged
19	Loup.	Timon	ilmad.
Heast karjatesf. Joann. 10, 12.			
20	Pühhap.	2 W. p. üll. P.	☉ 1, p. l.
21	Esmap.	Sulpisius	Heitlikud
22	Teisip.	Karfius	ilmad
23	Kesknäddal	Jüüri pääw	☉ päwa
24	Neljasp.	Albert	paistes
25	Kede	Marlusse pääw	ning
26	Loup.	Ersekias	wihmaga.

Ärrikesse aia pärrast. Joann. 16, 16.

27	Pühhap.	3 W. p. üll. P.	Kuiwad ja
28	Esmap.	Klaus	☉ 2, e. l.
29	Teisip.	Witalis	sojad
30	Kesknäddal	Reinmund	ilmad.

10mal selle ku päwal touseb päike kello pool 5 ja lähhab loja kello pool 8. Pääw on pikk 15 ja 9 tundi.

Majus.

Meio: ehk leht: fu.

1 Neljasp.	Wolbri pädw.	✕
2 Kede	Sigismund	Külmad
3 Loup.	† Reidminne	ja

Kristusse ärraminneisest. Joann. 16, 5.

4 Pühhap.	4 P. p. üll. P.	6, p. 1.
5 Esmasp.	Susanna	niisked
6 Teisip.	Liberatus	ilmad.
7 Kestnädal	Tomisilla	✕
8 Neljasp.	Tesiderius	Sojad
9 Kede	Parnabas	wihmas
10 Loup.	Job	sed

Sigest pallumisest. Joann. 16, 23.

11 Pühhap.	5 P. p. üll. P.	✕
12 Esmasp.	Kert	● 3, p. 1.
13 Teisip.	Liborius	päwad,
14 Kestnädal	Sabina	wahhest
15 Neljasp.	Sunn + pädw.	ka
16 Kede	Peregrinus	tuul:
17 Loup.	Jodokus	sed.

Sel kuul on 31 päwa.

Rõnnstajast. Joann. 15, 26.

18 Pühhap.	6 P. p. üll. P.	Hea
19 Esmasp.	Wotensia	✕
20 Teisip.	Pil	ⓓ 6, e. 1.
21 Kestnädal	Zanislaus	kuu
22 Neljasp.	Emilia	aeg.
23 Kede	Pendiks	✕
24 Loup.	Ester	Wägga

Pühhap waimust. Joann. 14, 23.

25 Pühhap.	1 Pühha.	sojad
26 Esmasp.	2 Pühha.	ja
27 Teisip.	Peet	ⓓ 10, e. 1.
28 Kestnädal	Willelm	head
29 Neljasp.	Mart	✕
30 Kede	Wifand	ilmad.
31 Loup.	Petronella	

8mal selle fu päwal touseb päike kello pool 4,
ning lähhab loja kello pool 9. Pädw on pikk 17,
6 agga 7 tundi.

Juniu8.

Jani: ku.

Sel kuul on 30 päwa.

Jesús ja Nikodemus. Joann. 3, 1.		
1 Pühhap.	3. aino Jumm. P.	Soe
2 Esmaasp.	Hiskias	10, c. 1.
3 Teisp.	Rasmus	ja
4 Kestnaddal	Eiso	müeris:
5 Neljasp.	Doniwastus	tamised.
6 Nede	Artemius	heitlik:
7 Loup.	Eukretia	kud

Rikkast mehhest. Luk. 16, 19.		
8 Pühhap.	1. P. p. 3 a. J. P.	päwad,
9 Esmaasp.	Pertram	külma
10 Teisp.	Pittem pädw.	5, p. 1.
11 Kestnaddal	Blawius	tule:
12 Neljasp.	Pasilius	ja
13 Nede	Tobias	wihmaga
14 Loup.	Parnabas	seggaminni.

Suresi õhto, sõma: aiast. Luk. 14, 16.		
15 Pühhap.	4. P. p. 3 a. J. P. Wiibi p.	
16 Esmaasp.	Kreet	Siis
17 Teisp.	Justina	tulle:

18 Kestnaddal	Nikander	8, p. 1.
19 Neljasp.	Kerwasius	wad
20 Nede	Ulgarius	wägga
21 Loup.	Mael	sojad

Kaddunud lambast. Luk. 15, 1.		
22 Pühhap.	3. P. p. 3 a. J. P.	ilmad.
23 Esmaasp.	Pasiliides	Soe
24 Teisp.	Jani pädw	lähhab
25 Kestnaddal	Kristiana	5, p. 1.
26 Neljasp.	Jeremias	weel
27 Nede	Eadislans	sure:
28 Loup.	Josua	maks.

Olge armoliised. Luk. 6, 36.		
29 Pühhap	4. P. p. 3 a. J. P. Peetr. Pawl.	
30 Esmaasp.	Judit	1. R

romal selle ku päwal touseb päike 3 werendit pärrast kello 2, ning lähhab loja, üks werend pärrast kello 9. Pädw on pitt 18 ning üks pool tundi, 8 agga 5 ning üks pool tundi.

Julius.

Heina - ku.

1	Teisp.	Leobald	Mürris:
2	Kestnaddal	Heina Mar. pädw. E 8, e. l.	
3	Neljasp.	Kornelius	tamissed
4	Kede	Ulrik	wih:
5	Loup.	Anselm	maga.

Rohkest kalla: sagist. Luf. 5, 1.			
6	Pühhap.	5 P. p. 3 a. J. P.	Wägga
7	Esmaasp.	Erino	foe
8	Teisp.	Semitrius	ilm.
9	Kestnaddal	Kilian	X
10	Neljasp.	Israel	● 7, e. l.
11	Kede	Eleonora	Mürrista:
12	Loup.	Hindrik	minne.

Wariferide õigusfest. Matt. 5, 20.			
13	Pühhap.	6 P. p. 3 a. J. P. Marrete p.	
14	Esmaasp.	Penawent	Kaunid
15	Teisp.	Apost. Jagg.	fuiſed
16	Kestnaddal	Alufust	pawad.
17	Neljasp.	Alkſius	Mürris:

Sel kuul on 31 päwa.

18	Kede	Rosina	● 8, e. l.
19	Loup.	Kuwina	taminne

4000 mehhe sõotmisfest. Mark. 8, 1.			
20	Pühhap.	7 P. p. 3 a. J. P.	wihmaga.
21	Esmaasp.	Taniel	Sojad
22	Teisp.	Upollina	ja
23	Kestnaddal	Karolina	kuiwad
24	Neljasp.	Kristin	● 11, p. l.
25	Kede	Jakobi pädw.	ilmad.
26	Loup.	Unno	Mürrista:

Walle prohwetidest. Matt. 7, 15.			
27	Pühhap.	8 P. p. 3 a. J. P.	missed.
28	Esmaasp.	Josua	Wägga
29	Teisp.	Olowi pädw.	sojad
30	Kestnaddal	Abdon	pawad.
31	Neljasp.	Germanus	● 8, p. l.

12mal selle ku päwal touseb päike sello pool
4, ning lähkääb loja pool sello 9. Pädw on piik
17, õ agga 7 tundi.

1	Kede	Petri wang.	Kallis
2	Loup.	Annibal	suine
Üllekohrustest maia: piddajast. Luf. 16, 1.			
3	Pühhap.	9 P. p. 3 a. J. P.	aeg;
4	Esmaasp.	Judas	uddus
5	Teisip.	Tominius	sed
6	Kestnaddal	Eigenius	ilmad.
7	Neliasp.	Tonatus	Willud
8	Kede	Sirafus	II, p. l.
9	Loup.	Romanus	ja

Jerusalemma ärrarikmissest. Luf. 19, 41.			
10	Pühhap.	10 P. p. 3 a. J. P. Lauretse p.	
11	Esmaasp.	Herm	tuusfed
12	Teisip.	Eisebius	pawad.
13	Kestnaddal	Alara	Heitlik:
14	Neliasp.	Ello	lud
15	Kede	Musti Mar. päaw.	ilmad
16	Loup.	Isaak	D 5, p. l.

Wariserist ja tõlnerist. Luf. 18, 9.			
17	Pühhap.	11 P. p. 3 a. J. P.	X

18	Esmaasp.	Leno	soja
19	Teisip.	Sebald	ja
20	Kestnaddal	Rut	wih:
21	Neliasp.	Wilibert	mase
22	Kede	Sakeus	pawas
23	Loup.	Parfabas	D 7, p. l.

Kurdist ja keletumast. Mark. 7, 31.			
24	Pühhap.	12 P. p. 3 a. J. P. Pertli p.	
25	Esmaasp.	Ludwik	S
26	Teisip.	Ireneus	dega
27	Kestnaddal	Perend	seggatud.
28	Neliasp.	Mukustin	hea
29	Kede	Joann. huff.	ilm.
30	Loup.	Rebekka	E 10, e. l.

Preestrist ja lewitist. Luf. 10, 23.			
31	Pühhap.	13 P. p. 3 a. J. P.	
14mal selle ku päwal. touseb päike 3 werendit pärrast kello 4, ning lähhab loja, üks werend pärrast kello 7. Päaw on pite 14 ning üks pool, d agga 9 ning üks pool tundi.			

September. Süggise-ehf Mihli-fu.

1	Esmaasp.	Ekidius	Heit-
2	Teisip.	Eisa	liffud
3	Restnaddal	Reinart	ilmad.
4	Neljasp.	Moses	Kau-
5	Kede	Kai	nis
6	Loup.	Magnus	foe

Rünnest piddali: többisest. Luk. 17, 11.

7	Pühhap.	14 P. p. 3 a. J. P.	2, p. l.
8	Esmaasp.	Mar. sundminne.	ilm.
9	Teisip.	Abigail	
10	Restnaddal	Eobald	Tuulsed
11	Neljasp.	Pöbri pädw.	ja
12	Kede	Sirus	willud
13	Loup.	Amatus	pawad.

Mammonast. Matt. 6, 24.

14	Pühhap.	15 P. p. 3 a. J. P.	Nisti illend.
15	Esmaasp.	Nikodemus	I, e. l.
16	Teisip.	Ciwema	Kuimad
17	Restnaddal	Lambert	willud

Sel fuul on 30 päwa.

18	Neljasp.	Titus	ilmad.
19	Kede	Wanstus	#
20	Loup.	Eöns	Heit-

Raini: liana suruust. Luk. 7, 11.

21	Pühhap.	16 P. p. 3 a. J. P.	5, p. l.
22	Esmaasp.	Morits	liffud
23	Teisip.	Osea	ilmad.
24	Restnaddal	Aleomas	f
25	Neljasp.	Haralt	Wih-
26	Kede	Zetel	ma-
27	Loup.	Adolw	saddo

Wee: többisest. Luk. 14, 1.

28	Pühhap.	17 P. p. 3 a. J. P.	4, e. l.
29	Esmaasp.	Mihli pädw.	f
30	Teisip.	Hieronimus	tulega.

12mal selle fu päwal touseb päife kello 6, ning lähäb loja kello 8. Päaw on pitk 12, ning 8 ka 12 tundi.

Oktober.

Wina: lu.

1	Kestnaddal	Wolrad	Kiilmad,
2	Neljasp.	Jarius	sandid
3	Nede	Wolmer	wihma:
4	Loup.	Prants	sed

Suremasi kassust. Matt. 22, 34.

5	Pühhap.	18 P. p. 3 a. J. P.	pawad.
6	Esmasp.	Susanna	✓
7	Teisip.	Almalia	● 5, e. l.
8	Kestnaddal	Kustaw	Kiilmad
9	Neljasp.	Tomasia	ödd.
10	Nede	Purfard	Tuulne
11	Loup.	Angelus	ja

Alwatud innimesest. Matt. 9, 1.

12	Pühhap.	19 P. p. 3 a. J. P.	wihma:
13	Esmasp.	Theresa	ne
14	Teisip.	Kalistosus	ⓓ 7, e. l.
15	Kestnaddal	Heddo	aeg.
16	Neljasp.	Kallus	hee
17	Nede	Dlop	ilm.
18	Loup.	Lukas	heit:

Sel kuitl on 31 päwa.

Pulma ridest. Matt. 22, 1.

19	Pühhap.	20 P. p. 3 a. J. P.	littud
20	Esmasp.	Wendelin	ilmad.
21	Teisip.	Urfel	Ⓢ 5, p. l.
22	Kestnaddal	Sewerin	
23	Neljasp.	Salome	Seg:
24	Nede	Wlorentin	ga:
25	Loup.	Kristian	ne

Runninga: mehhe poiast. Joann. 4, 47.

26	Pühhap.	21 P. p. 3 a. J. P.	willo
27	Esmasp.	Wilip	✓
28	Teisip.	Engelbreht	ja
29	Kestnaddal	Abfalom	Ⓢ 7, e. l.
30	Neljasp.	Josawat	niiske
31	Nede	Wolfgang	aeg.

16mal selle fu pawal touseb päike pool kello
8, ning lähhab loja kello pool 6. Päaw on pitt
9 ö 15 tundi.

November.

Talwe: ku.

1 Loup. **Pühhade pädw.** |

Kawwalast sullasest. Matt. 18, 23.

2 Pühhap. **22 P. p. 3 a. J. P. Hingede p.**

3 Esmasp. Kottlieb | Kuwad

4 Teisip. Ot | ja

5 Kestnaddal Kasper | 7, p. l.

6 Neljasp. Valtser | külmad

7 Nede Klaudius | ilmad.

8 Loup. Brits |

Kohto: rahhast. Matt. 22, 15.

9 Pühhap. **23 P. p. 3 a. J. P.** | Külmes

10 Esmasp. **Martin Putter.** | mad

11 Teisip. **Martin Püsk.** | päwad

12 Kestnaddal Arkadius | 3, p. l.

13 Neljasp. Preedrik | hakkawad

14 Nede Leopold | tullesma

15 Loup. Atanasius | lummes

Jairi tütrest. Matt. 9, 18.

16 Pühhap. **24 P. p. 3 a. J. P.** | saoga.

Sel kuul on 30 päwa.

17 Esmasp. Jonas | Heitlik:

18 Teisip. Esra | kud

19 Kestnaddal Eiebet | **8, p. l.**

20 Neljasp. Amos | ilmad

21 Nede **Mar. ohwerd.** | ja

22 Loup. Sefilia | tuulsed

Hirmsast ärrakautamisse: tööst. Matt. 24, 15.

23 Pühhap. **25 P. p. 3 a. J. P.** | külmad

24 Esmasp. Jossas | päwad

25 Teisip. **Kadbrins pädw.** | wah:

26 Kestnaddal Konrad | hest

27 Neljasp. Isai | **10, p. l.**

28 Nede Künter | tuisoga.

29 Loup. Ewert | Kange

Kristusse sisse: söitmissest. Matt. 21, 1.

30 Pühhap. **1 Kr. tull. P.** | kül.

9mal selle ku päwal touseb päife kello pool 9,
ning lähhab loja kello pool 4. Päaw on pirk 7,
8 agga 17 tundi.

Detsember.

Toulo - Ku.

1	Esmap.	Kandidus	Kulm
2	Teisp.	Varbo	ja
3	Kestnâddal	Ngaton	lummes
4	Neliasp.	Bolber	saddo.
5	Kede	Niggolas	7. e. l.
6	Loup.	Arend	Selge

Lâhbed enne nimist pawa. Luk. 21, 25.

7	Pühhap.	2 Kr. tull. P.	taemas,
8	Esmap.	Mar. sam.	ja
9	Teisp.	Juhkum	f
10	Kestnâddal	Pühhem pawa,	kaunis
11	Neliasp.	Elso	II, p. l.
12	Kede	Ottilia	kulm.
13	Loup.	Eutia	Pehmed

Joannes wangi: tornis. Matt. 11, 2,

14	Pühhap.	3 Kr. tull. P.	ilmad
15	Esmap.	Johanna	ja
16	Teisp.	Eidia	lummes
17	Kestnâddal	Albina	saddo.
18	Neliasp.	Kristow	

Sel kuul on 31 pawa.

19	Kede	Lot	I, p. l.
20	Loup.	Abraham	Wâhhâ

Joannesse tunnistusfest. Joann. 1, 19.

21	Pühhap.	4 Kr. tull. P. Toma - pawa.	
22	Esmap.	Peata	kul
23	Teisp.	Ado	ma.
24	Kestnâddal	Ewa	Uddu
25	Neliasp.	Toulo.	sed
26	Kede	Teine Pühha.	ja
27	Loup.	Kolmas Pühha.	6, p. l.

Sest immetis: pannemissfest. Luk. 2, 33.

28	Pühhap.	P. parrast Toulo.	
29	Esmap.	Noa	kulmad
30	Teisp.	Tawet	ilmad.
31	Kestnâddal	Silwester	

romal selle ku pawal touseb päike üks werend parrast kello 9, ja lâhhâb loja 3 werendit parrast kello 2. Pawa on pitk 5 ja üks pool tundi, 6 agga 18 ja üks pool tundi.

Päwa - ja fu - warjutamissed.

Sel aastal warjutakse päike nellikord ja fu
fakskord; agga meie maal on üksi ühe fu
warjutamisse wiinne lõppeminne nähtaw.

Esimenne on meie maal näggematta pä-
wa warjutamine 13mal Paasto: fu päwal
õse wasto 14ma päwa.

Teine on meie jures näggematta fu war-
jutamine 29mal Paasto: fu päwal pärrast,
lounat.

Kolmas on meie maal näggematta päwa
warjutamine 12mal Jüri: fu päwal launa-
aial.

Neljas on meie maal näggematta weike
warjutamine päwast, 7mel Mihkli: fu pä-
wal pärrast lounat.

Wies on meie maal nähtaw fu war-
jutamine 21sel Mihkli: fu päwal, õhtu.
Hakkatus on 37 minutit peäle kello 3, ja

lõppetus on 13 minuti peäle kello 7. Eale
linna touseb fu 32 minuti peäle kello 5,
ja se warjutamisse aeg on enne fu touse-
mist jubba 2 tundi hakanud.

Kues on meie jures näggematta päwa
warjutamine 7mal Roja: fu päwa hommis-
tul.

Hooste - weiste - ja kaula - ladad,
mis Cestina Rubbermango kofto-
konnas on.

Tallinnas, Jani: fu 20mest päwast, fu
otsani; ja Mihkli: fu 26mal, 27mal ja 28mal
päwal.

Rakwerre: liinas, Meeri: fu 27mal ja
28mal päwal; ja Jani: fu 16mal ja 17mal
päwal, ning Mihkli päwal.

Vaidesliinas, Kiiunla:ku 3mal pawaal, ja
Jani:ku 25mal pawaal, ning Mihkli:ku
10mal ja 11mal pawaal.

Hapsalo:liinas, Neäri:ku 10mal ja 11mal
pawaal, ning Mihkli:ku 14. ja 15mal pawaal.

Valdisliinas, 2sel ja 3mal Kiiunla:ku
pawaal; ja Mihkli:ku 21sel ja 22sel pawaal.

Eihhola:liinas, esimesesl Paasto:pühhal,
ja Mihkli:ku 24mal pawaal.

Keila Kirriko jures Mihkli pawaal ja kaks
pawa se järrele.

Jeglehtis, naddal pärrast Mihkli pawa.

Kaplas, esimesesl redel pärrast Mihkli
pawa.

Merjama Kirriko jures, kolmandamal Ad:
wenti pühhal.

Keblas, Mihkli pawaal ja kaks pawa se järrele.

Kollowerres, Neäri:ku 17mal ja 18mal
pawaal, ja Wina:ku 4mal ja 5mal pawaal.

L u g g e m i s s e d.

I.

Wallaskallast ja temma püüdmissesl.

Wallaskalla on üks immetaja ellajas;
ta werri on soe ja punnane, ja temma
hingab kopsuga, nendasaminotti kui keik
muud immetajad ellajad. Seest on ta
keige mu immetaja ellajatte sarnane. Ta
toob omma poia ellawalt ilmale, ja em-
masel on ka nissad kellega ta omma poega
immetab. Omma ihho polest on ta wälja
poolt kütjess pea aego kalla näolinne, agga
tal on wägga suur pea, ja pea lae sees on
temmal kaks ümmargust auku kellega ta hin-
gab; su on tal ka wägga puskalt lõhki.

Ees ot'as on tal rinna al kaks oime, ja temma suur händ on tal taggumissels oimeks. Nemmad on nelja tougu, ehk nelja suggused ja neid tunnustse nende hambust; sest monne toul on hammad suus, ja monne toul ei olle.

Kröönlandi wallaskalla on se keige surem kalla siin ma peäl. Temmal ei olle hammid, agga temmal on nende assemel nissuggused kōrwerad louad, kui härja sarwed; need on tal peältse loua-lu sees. Ennemuiste ollid naad 120 jalga pikkad, 50 jalga ümberringi jāmmedad, ning 100,000 naela rasked. Agga nüüd on rahwas wägga paks, ja need kallad sawad igga aasta paljo ärra tappetud, se pärrast ei sa nemmad nüüd mitte ennam sest pikkusfest leitud, waid sawad nüüd agga ni pikkad kätte, mis 50 — 80 jallast sadik on.

Pea on temmal wägga suur, nenda et ta pool kehha keik peaks on, agga silmad

ei olle suremad kui härja silmad. Silma laud on temmal nenda kui keige mu ellajattel, et ta woib omma silmad kinni pigistada, ja laiale aiada. Kōrwo ei olle temmal käl mitte nenda kui mu ellajattel pea kulgis, agga ommeti on temmal kōrwa-kulminne selge, ja kōrwa augud pea sees nendasammo kui keige lomadel.

Need kōrwerad louad, kellest jubba olen nimmetanud, on need, mis jubba ennegi meie maal kuulda ja nähha on, ja kedda meie ka türa-kalla ning wallaskalla-luuls nimmetame, ja kellega sawad ka karbid õmmeldud, ja muud nissuggused tööd tehtud. Meedsinnatsed louad on temmal nenda kui kirkiko tornis orreli-keled illuste kōrwo säetud, suremad kespaisas, pissemad äres. Need keige suremad louad on kaks-kümmed jalga pikkad. Kui üks hea suur kalla kätte saiafe, selle louad kaluwad siis 800 ja wahhest ka 1000 naela. Neid lougo on tal 700;

suremid on 500, pilsfolli 200. Meil on
keigel teised serwad õhhuksed, ja teised pal-
sud; need paksud serwad on keik ees, ja
õhhuksed tagga nende paksude al, ja on
keik lord korrald ühe teise peäle laitud,
nenda kui tule wesse kattusse lauad. Kui
naad keik täieste suus on, siis on se nen-
da illus ümmargune, kui olleks üks wits
kõrwerasse murtud.

Ea pea-lae sees on kaks ümmargust au-
su, mis ümmagi poolteist jalga iggapiddi
laiad on. Nendega pillub wet ülles
ja teeb nisuggust kōhhenat, mis pennikoor-
ma ma peäle ärra kulufse. Kui ta surmuse
peast maas on, siis on ta su nenda lai,
et mehed woiwad padiga sisse aiada, ja
seäl sees on ni palju rumi, et kahheksa
meest woiwad sees olla, ja tööd tehha.
Agga ta kure on ni kutsas, et agga üks
kõssi sisse lähhab.

Temma oimedel, mis tal rinna al, on
ka sõrme-luud ja liikmed, ja kae-luud
keik nendasammo kui innimesel, agga nen-

de liikmiete ümber on üks paks nahk.
Temma händ on nattu ke aruline, nenda
ku mu kalladel, ja 9 ehk 12 künart
lai; sellega kaitseb ta waenlast ennese
ära, ja se on ni tuggew, et woi ühe
põrniko sellega ümber ja purruks lüa.
Ea nahk on selja peält enamaste ika
must ja libbe, ning tolli paksune, ja kõh-
ho al on ta walge. Agga neid peab
ka ollema, kes waltjad hallid ning kolt-
sed on.

Innimesed teadwad sedda wägga pis-
sut, kuddas wallastallad ellawad ja mis
naad sõwad; agga segi pissut teadmine
on wägga lanna. Neminad nelawad we-
ga pilsotied kallad ja maokesed ning sea-
teud omma sue, ja nende suus on nisuggu-
sed karwad, hiltud ja nartsud, kui weik-
sel sadakordse sees. Keik need kallad ja mis
naad omma sue nelawad, jãwad nende
hiltude sisse kinni, siis wotwad neid ja
nelawad omma kõhto; neistammadest sa-
lawad nemmad sõnud, ja on lihawad.

Omma suust aiawad nisuggust pun-
nast limmo wälja. Atlandi merres, ja
waas merres ellawad nemmad, ja Peru-
mehhed kummardawad neid nenda kui Jum-
malat.

Ennane on kumme kuud raske, ja
Jurri-kuus toob omma poja ikmale. Se
poeg on sündides 20 jalga pikk, ning halli
karwalinne. Omma emma kahhest nis-
sast saab temma toidust, ja ta imneb kaks
aastat.

Keige ennamiste pütakse neid Krobönlän-
di- ning Spitspergi merres. Se keige
parrem aeg neid püda, on Mei- ning
Jani-kuus. Kes siit maalt sinna neid
püüdma lähhab, se peab Jurri-kuus miu-
nema hakkama. Sel aial lähwad sinna
neid püüdma: Rootsi-mehhed, Inglis-
mehhed, Dani-Hollandi-Hamburgi ja
Bremeni-linna-mehhed. Neid lähhab
sinna ni paljo, et monnikord kolmsadda
laewa seal näikse. Ja neid kalso on seal
ni paljo, et se wessi, mis naad omma

pea augude läbbi ülles pilluwad, näitab
nenda kui ühhe linna suits ollowad mis
forstinatte seest wälja käib. Need laewad
mis sinna lähwad, peawad sured ning
tuggewad ollema, ja iggahhet peab wiis
eht kuus pati kõrwas ollema.

Kui need mehhed siis ühhe pennikoorma
ma peält kuulwad tedda tullewad, siis
lähwad keige süakamad mehhed kolme pa-
diga temma jure, ni liggi kui naad woi-
wad. Neil on laewa peäl nisugguse raud-
oiad, ja nende oddadel on nisuggused
arrud külgis, kui wästre lead, nende od-
dade otsas on köied, mis 300 künart pit-
kad on, ja laewa peäl on nisuggused win-
na-rattad, kus külges se köie ots kiini
on. Kui need mehhed, kes padiga temma
jure lähwad, weel 15 sammo maad tem-
mast kaugel on, siis wiskawad selle
oia, mis 5 eht 6 jalga pikk on, temma
kõhho sisse. Kui se odda temma sees on,
siis joseb otsekõhhe merre põhja, ja tom-
mab selle köie winna ratta peält lahti,

Kui jälle lilles tulleb, siis aiawad need
miehhed padidega temma järrele, ja wis-
kawad ikka oddasid temma sisse, ja püü-
wad tedda surmata.

Algga mitto lord juhhub ka sedda, et
se kōis liihhele on, ja enne ärra lõppeb,
kui ta omma ogo kiini peab, sepärrast
on neil selle kōie otsas üks nisuggune pu,
kes selle kōie otsa we peäl hoiab, ja selle
pu nimme on: laewa-ankro-poi. Se
poi näitab neile ikka kus kohtas temma
on, naad aiawad padidega temma jär-
rele, ja wiiskawad teisi oddasid weel tem-
ma sisse, senni kui ta õige waaks jääb
ja werri teif wälja joofeb. Siis pōrab
ta ennast sellili wee peäle ja nemmiad pan-
newad kōie temma sure hānna lūmber, ja
weawad tedda kōiega omma sure laewa
jūre. Kui ta laewa jūre saab, siis tulle-
wad miehhed teif laewast wälja, ning
astuwad temma peäle ja neil on nisuggu-
sed rauad jalgas, et naad temma peält
mitte merresse ei libbise. Nemmiad raiu-

wad siis temma pekki peält ärea, mis
tal nendasammo kui seal nahha ja lihha
wahhel on, ja se pek on tal kolm weren-
del-ehk kolm neljandik künart paks. Sel-
le paksu pekki raiuwad ta peält ära,
ja temma louad wotwad ka tem-
ma suust ärra, agga temma luud ja
roided jätwad merresse, merre lūdude-
le ja jä karrudele. Neil on igga kolme
kalla jaus sadda pütta jures, kus naad
sedda pekki sisse pannuwad. Kui sadda
pütta sedda pekki on, siis saab 780 ankurt
sedda raand, mis Talliāna- ja Perno-
liina Wenne-podis müakse. Algga en-
nemmieste on nemmiad liihhest ainuksest kal-
last 100 pütta ja wahhest ka weel ennam-
gi sedda raand sanud.

Keige parrem raan on se, mis isfi sest
pekkist wälja joofeb, agga se mis saab wälja
kedetud, ei olle mitte nenda hea. Temma
loua-lude sees on isfi kolm wati sedda
raand. Kui se raand nende loua-lude seest

on wälja jooksnud, siis pannewad neid
seäl maal wärrawa postiks, ja neist sawad
lauad ja firriko-pengid tehtud.

Agga Amerika mehed tapwad tedda
teist wiisi. Kui naad padidega temma juur-
aiawad, siis hüppab üks mees kaksite tem-
ma kaela peäle, ja temmal on üks wai-
käre, selle lööb ta temma pea augu sisse.
Ta lähhab siis küt keige mehhega hopis-
merre põhja, agga nattukse aia pärrast
killed jälle we peäle, sest et ta we sees
ei woi hingata. Siis puhhub ta tei-
sest august weel wet ülles, ja kui ta sedda
on ülles puhbund, lööb mees teise waia
weel temma pea augu sisse, ja nenda läm-
matab ta tedda ärra. Agga seäl on hea
süddamit mees tarwis, kes sedda julgeb
tehha.

Pohja-ma mehed, need moistwad weel
ennam temmast pruvida. Nemmad sõwad
temma lihha, ja se on punnane ja sitke
nenda kui weise lihha, ja temma nahkast
teggewad sapud ja lingo; temma sissikoa-

nast teggewad särka, ja temma hännast
lõnga ja niti, kellega naad omma särgid ja
rided õmblewad.

2.

Iri - kammeli st.

Need kammelid on küt illusad ja kanged,
mis wahhest ka meie maal nähha on,
ja need on need koorma kandjad kamme-
lid, nende selgas sõitwad innimesed, ja
kandwad ka koormaid omma selgas üh-
hest liinast teise, ja on kanged jook-
ma. Agga üks Inglis-ma mees on Alar-
rika-maal need kammelid näinud, kelle
nimmed iri-kammelid ehk kōrbe-kam-
melid on. Need on paljo illusamad ja
kangemad, kui need koorma kandjad kam-
melid. Keige sandimad nende iri-kamme-

litte seast, káiwad úhhe páwaga ni paljo
 maad, kui need korma kandjad kolme pá-
 waga káiwad. Need parremad iri-kam-
 melid káiwad úhhe páwaga ni paljo maad,
 kui need korma kandjad kúe páwaga
 káiwad. Ugga need keige parremad kái-
 wad úhhe páwaga ni paljo maad, kui
 need korma kandjad kammelid úhhe-
 sa páwaga káiwad. Ugga need pea-
 wad ka mehhed ollema, kes nende keige
 parrema iri-kammelittega woiwad sõita.
 Kui ta wágga kangeste joseb, siis on se
 tule-õh, mis innimesse wasto puhhub,
 ni kange, et innimenne ei woi lahtise keh-
 haga temma selgas olla. Need innimes-
 sed, kes nende selgas sõitwad, seiwad
 omma reied, rinnad, ning kaelad rätikut-
 tega kinni, sest et se tule-õh muido lahtise
 kehaga woib nende terwist árra rikkuda.
 Üks noor mees láks selle keige parrema
 iri-kammeliga úhhest linnast omma no-
 rikule sitronisi toma, ja sedda maad, kolm-
 sadda wiisteistkümmene wersta, káis temma

24 tunniga árra. Sedda woib iggamees
 isligi armata, et se woib üks kange ella-
 jas olla, kes selle aiaga ni paljo maad árra
 káib.

3.

Suur konna-karp.

Hommiko India-maal on wágga sured
 konna-karbid; nende pitkus on neljast jal-
 last wiest jallast (4 — 5) sadik, ja nem-
 mad on raskest wiest saeast naelast seits-
 mest saeast (5 — 700) sadik. Ja sest
 mis seál karbi sees on, sawad úhhest ai-
 nuksest karbi táiest sadda káiskümmend inni-
 mest korra süa. Kui üks laewa ankre kóis
 karbide wahhele láhháb, siis pigista-
 wad tedda katti. Selle karbi pikkus,
 kus sees se loom ellab, on 6 tolli. Need
 karpa prugitakse seál maal ellajatte kón-
 naks. Laddina keele on selle konna-karbi
 nimme; Chama gigas.

Kotkad tapwad hãrgi.

Norwegi maal merre äres on nenda si-
red kottaskullid, kes innimestele palju kahjo
teggewad. Memmad lendawad merresse
ja teggewad endid märjaks, ning lähwad
siis märjast peast kiwvi-rihha ja liwa
sisse, aelwad selle sees kelt omma fulled
ja tiwad liwa täis. Kui naad sedda on
teinud, siis lendawad ülles kõrgesse, ja hak-
kawad seält maddalamasse tullemä. Kui naad
ni maddalamasse sawad kui härja pea, siis lõ-
wad omma tiwadega liwa ja kiwvi-rih-
ha hãrge filmi. Härjad kohlwad sest ja
hakkawad jooksma; kottad lõwad omma
tiwadega hãrge filme pihta, nenda et här-
jad õige hulluste jooksma hakkawad. Kot-
kad lähwad järrele ja pekswad ikka tiwa-
dega hãrgele wasto filmi senni kui härjad
wimaks ärra nõrkewad ja paede peäle

mahha kukkuvad, siis nõtkiwad nende sil-
mad peast wälja, ja teggewad neid siis üs-
na surnuks.

Amerika-ma farro tapminne.

Seäl Amerika-maal ellawad India-rah-
was. Nende farro tapminne on küt kanna,
agga seäl on julge süddamega ja wahwa mees-
ga mees-tarwis. Memmad tapwad neid sed-
da wiisi. Mees on hobbose selgas, ja muud
suremat riista ei oüe temma käe, kui üks
penike nahk nõör, ja aas otsas. Kui ta
farro näab, siis aiab ta hobbosega temma
peäle, ja kui farro sedda näab, et mees
tulleb, siis istub ta mahha, ja otab meest
tullewad, et ta tedda saaks ärra mur-
da. Agga mees ei holi sest, et farro küt
tedda otab; aiab temma jure, ja wiiskab

selle asa rutto temma kaela, enne kui
ta veel aega saab üles tõusta. Ni peap
kui se aas temma kaela saab, ni kohhe pan-
neb ta teise nõri otsa omma saddula kül-
gi kinni, kannustab hoost ning lasseb joosta.
Karro toetab jalga wasta ja tahhab nõri
kaela ümber ärra wotta, agga sedda tem-
ma ei sa. Hobbone lähhab ühte puhko ed-
dasi, ja nenda puakse Karro wäggise ärra.

6.

Kamtsatka-ma karro tapmine.

Geat Kamtsatka-ma tapwad sedda wist
karrusid. Nemmad lähwad ühte seltsi
kuus ehk seitse meest kokko, ja siis läh-
wad naad seltsis metsa. Kui naad Karro
leidwad, ja tedda näwad, siis astub üks
küt teiste seast waja, lähhab Karro ju-
re, ja pannes omma wasjasse kae sirre.

wale Karro ette. Karro joseb temma kae
warde kinni, agga temma kae ümber on
nifuggused paksud puud seutud, et Karro
hambad sealt läbbi ei tähhä. Selle meh-
hel on ka odda teises kae. Kui Kar-
ro temma teise kätte kinni joseb, siis pis-
tab omma wiaga temma labba, lu siis
se; teised mehed joserwad appi, löwad
omma wiad ka temma sisse, ja nenda
tapwad siis tedda ärra. Agga sage
gedaste juhhub ka sedda, et selle essi-
messe mehhe odda kätti lähhab, siis aiab
Karro tedda mahha, saab kurtu kinni, ja
murrab tedda ärra.

Needsinnatsed luggemised on ühe Sat-
sa-kale ramatuist woetud, nimmega: *Storres
Repertorium des Neuesten und Wissenswürdigen
aus der gesammten Naturkunde.* Drückt
Berlin-Liinas 1812 aastal.

17

Nes ramat, nimmega Pähhapäwa wahhe-
luggemissed, mis Jummalä surist teggudest,
ja mitmist muist asjuist mis ma peäl on, mõn-
dasuggust õppetust annab, on nüüd trükkis wäl-
mis sanud, ja maksab

punnimatta : : : : 1 Rbl. 60 Kopp.

õhukekse kanega punnutud : 1 Rbl. 85 Kopp.

waksu kanega punnutud : 1 Rbl. 95 Kopp.

Mulistikud Linna-Kirriko-Õppetajad Tartu, Tallina
ja Perno linnas, nenda kui ka teist muud kihhel-
konna-Õppetajad on sedda head sowind, et need
kes sedda ramatut tahhaksid osta, tedda nende
kõest woiwad sada.

Eest kirriko jures 1. Sept. 1818.

Otto Willem Masing.

annas wäga
sind ma salu
Päe onotsa
minne masoon
Peäle tulemas
sind ma näuan
Pisud tawa moni
Päe lähkäh öiet
Et sa melle ei
tullegi